

Anna Sægrov

Født 1916 i Riska

Ugift

Solborg folkehøgskole, lærerskole Volda

Lærer

Anna Marie Sægrov vokste opp som nummer seks i en stor søskenflokk. Anna ble lærer. Studietiden og møtet med arbeidslivet bar preg av et Norge i krig. Den lengste arbeidsdagen, bortimot 35 år, hadde hun i Sandnes kommune. Parallelt med et utfordrende yrke måtte hun til tider kjempe med sviktende helse. Læreren sviktet ikke, de siste årene i Sansehagen kjørte hun sitt eget tirsdagsprogram for medpasienter over temaet «Sanger og salmer jeg er glad i».

FORELDRENE KJØPTE SEG GÅRD I RISKA

Far kom fra husmannsplass i Jølster. Han hadde arbeidet på jernbanen som smed i mange år, la seg opp penger og kunne omsider slå seg ned på egen gård i 1910. Litt tilfeldig falt valget på Søre-Hogstad, som på den tiden sorterte under Høyland, for så å gå over til Hetland kommune snaue to år etterpå.

JULAFTEN 1924, ET MINNE FRA BARNDOMMEN

Dette er så lenge siden. Mor hadde fått det tiende barnet i november. Vi skulle ha barnedåp første juledag. Vi var ni barn heime, fra 16 år og nedover. Den eldste på 19 var reist til Amerika det året.

Mor hadde mye å gjøre. De fire eldste barna var gutter, og den eldste jenta var ti år. Et spedbarn skulle ha mat og stell. Mor måtte i fjøset og melke. Hun skulle forberede middagen til juledagen og fadderne. Skrelle ei bøtte poteter, koke en stor terrin sviskegrøt og gjøre klar resten av maten. Hun slapp å gjøre i stand til overnatting, for fadderne var bygdefolk.

Nå var vi samlet i stuen. Guttene var ferdige med fjøsstellet, og vi hadde spist risengrøten. Vi hadde slått sammen klaffebordet, så det skulle bli lettere å gå rundt juletreet. Og vi hadde begynt å synge «Her kommer dine arme små».

Da banket det på ytterdøren. Vi ble forundret. Hvem kunne det være som kom på mørke julaften? Far og mor gikk ut. I bislaget stod en mann, han var våt, for det regnet. Han bad om husrom for natten. Far og mor sa aldri nei til folk som bad om overnatting, men de spurte oftest om å få ligge i høyet i løa. Far bad bare om

å få utlevert pipe og fyrstikker. Det ville han ta vare på for natten.

Men denne mannen kunne de ikke sende på løa, våt og kald som han var. Du får komme inn, det blir vel ei råd. Men du må ligge på gulvet, sa mor. Og du må være ute av huset i morgen tidlig, for vi skal ha gjester og barnedåp, sa far.

Så kom de inn. Og stuen ble enda fullere. Han fikk en stol ved ovnen. Mor hang opp de våte klærne. Mannen fikk mat og varme. Men vi var på langt nær ferdige med programmet. Så vi tok fatt med «arme små» og sang alle åtte vers. Og så var det «Jeg er så glad hver julekveld», alle ni versene. Mannen satt der og så på oss og så ned i gulvet. Jeg kan ikke huske at noen ba han med i ringen. Jeg tror ikke han hadde lyst. Så ble det julegodt.

Da vi ungene hadde lagt oss, redde mor opp halm-seng på kjøkkengulvet nær den varme komfyren. Men da vi stod opp juledagsmorgen, var mannen vekk og kjøkkenet ryddet.

OPPVEKSTÅR

Det snakkes ofte om de harde trettiårene, men mon ikke tjuårene var vel så harde. Jeg minnes tvangsauksjoner, der folkene måtte flytte fra gårdene. Så ble det gjerne å ta inn hos velvillige naboer der en kunne få et par loftsværelser. Rundt om i heimene herjet tuberkulosen. På skolen satt barna og hostet, så læreren måtte avbryte undervisningen og sende noen helseråd med oss heim. Men på gangen i skolehuset stod vannbøtten med øse som vi kunne drikke av etter tur. At vi ikke ble syke! Mange av våre skolekamerater døde i ung alder.

UNGDOMSTID

Det vanlige var at når en var konfirmert, så var en klar til å gå ut i arbeidslivet. Jeg hadde hatt noen små-jobber, før jeg 16 år gammel fikk reise til Solborg ungdomsskole. Det var en god start for meg. Av de 25 som ble konfirmerte i Riska det året, var vi bare fire som fikk så mye som ungdomsskole eller en folkehøgskole som det heter nå. Jeg jobbet på Frue meieri et år og var innom noen husposter.

Men jeg tenkte ofte på at jeg skulle hatt mer utdanning. En av lærerne på Solborg nevnte i 1937 at nå var lærerskolene åpne, etter å ha vært stengt noen år pga. overproduksjon av lærere. «Å, du verden!» tenkte jeg. Det vil jeg prøve. Men da måtte jeg ha mer skole. Fra nyttår 1938 var jeg igjen elev ved Solborg, gikk halve vinterkurset og så to måneders puggekurs om våren, for konkurransen var stor. Jeg meldte meg opp til opp-taksprøve ved Volda lærarskole. Vi var ca. 90 søkere. som konkurrerte om de 30 plassene. Så gikk vi der

*Studenten Anna Sæggrov på hybelen sin i Volda.
Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent*

i fjorten dager, var oppe i 21 skriftlige og muntlige fag. Spenningen var stor i festsalen da rektor leste opp hvem som var kommet inn. Etterpå sang vi «Løft ditt hode, du raske gutt! Om et håp eller to blir brutt».

LÆERSKOLE I VOLDA I KRIGSÅRENE

Det var rike år disse på lærerskolen, på tross av krig og avbrudd. Lærerskolen var to år etter artium, men for oss uten artium var utdanningen fire år.

Jeg gikk i andre klasse da krigen stoppet oss. Rektor sa: «De som ikke kan komme seg heim, må prøve å få seg arbeid på gårdene for maten, så dere ikke bruker opp pengene.»

Jeg havnet på en gård i Jølster, og ble der i syv uker. Jeg deltok i våronna og var med og bar ut møkk. Det var ikke hest på den bratte gården. Vi skavet bork til krøt-terfôr og satte poteter. I juni kom jeg heim.

Den sommeren kjøpte jeg sykkel. Vi var seks elever fra Rogaland som syklet sammen til Volda. Seks dager tok turen. Vi ventet på ferjer, krysset fjorder, overnattet i løer eller i ungdomsherberge. Det var mye moro og kåtskap på den turen. Så unge og sterke vi var! Så begynte vi i tredje klasse. Matrasjonene var store nok for de fleste. Men det var lite med ¼ liter skummet melk pr. uke. Lyset ble en periode tatt klokken sju om kvelden. Det ble lekselesing med stearinlys. Men samholdet var sterkt. Elevlaget sørget for mange fine fedrelandskvelder.

Det gikk bra helt fram til juleferien i fjerde klasse i 1941. Skolen ble stoppet og kom ikke i gang før i 1945. Vi var reist heim på juleferie, men i romjulen fikk vi beskjed om at vi ikke måtte komme tilbake.

Anna sammen med søsken og foreldre på 1950-tallet, bak f.v. Anfinn, Arne, Otto, Selmer og Johan, foran f.v. mor Gine, Anna, Gudrun, Selma, Jenny og far Sakarias.

Fotografi: Privat eie, fotograf ukjent

Skolen ville prøve med litt undervisning pr. korrespondanse resten av skoleåret, men alt var så usikkert. Der stod jeg, uten eksamen, uten arbeid og med tre og et halvt års skolegjeld. Gjeld ja, det var ingen Statens lånekaske i den tida. Banken ga ikke uten videre lån til utdanningsformål. Men siden far hadde gård, og han ville kausjonere for meg, ble lånesøknaden innvilget. Jeg skulle få kr 1 000 per år, og det beløpet greide jeg meg for.

LÆRERVIKARSTILLING UNDER KRIGEN

Og sannelig ordnet det seg med arbeid også. En lærerinne på Hommersåk hadde giftet seg og sluttet i skolen. Barna var uten lærer. Jeg fikk vikariatet, kr 50 pr. uke. Men det ble ikke mange ukene. I slutten av februar 1942 ble alle skolene i landet stengt. Vi skulle ha «brennelsferie». Det strammet seg til. Lærerne måtte «Herrefolket» få bukt med. Det ble mange arrestasjoner av lærere over hele landet. Det var overfylt i de lokale

fengslene, og mange havnet på Grini. Mange ble sendt med D/S «Skjerstad» til Kirkenes, ei forferdelig ferd.

Ut på våren kom skolen i gang igjen. Det ble sommerferie.

AVSKJED MED EN ELEV

Dette er fra tiden i vikarpost på Hommersåk. I ett år hadde jeg en tredje klasse. Blant elevene der var Brit, og hun hadde nok svakere helse enn de andre. Utpå vinteren, etter få dager på sykehus døde hun.

Moren hennes tok kontakt og inviterte lærer og klasse til kaien, for å ta imot og følge båren til kirken. Elevene som hadde lyst, de var der sikkert alle, møtte på kaien kl. 16.30, ventet på rutebåten og fulgte båren til fots til kirken.

Inne i kirken var en annen lærerinne allerede på plass ved orgelet. Hun spilte, og tre småjenter sang «Deilig krone, deilig krans». Kisten ble plassert i midtgangen. Lokket ble tatt av, og moren strødde liljekonvaller rundt hodet til den lille. Verken lærer eller elever var forberedt på at de skulle se den døde, men alt var så fint og høytidelig.

Skoledagene gikk sin gang, noe senere var ordet «hellig» tema i kristendomstimen. Alteret er hellig; døpefonten er hellig. Spørsmålet ble rettet til klassen. Kunne noen nevne annet som var hellig?

En hånd ble rakt opp; «Jeg tenker på noe som alle her har opplevd, da vi var i kirken og stod omkring båren til Brit». Svake «Ja, ja, ja» gikk gjennom klasserommet.

ETTER FRIGJØRINGEN

I postkassen lå det lapp til meg om at det var rekom-

mandert brev på postkontoret. Jeg syklet til posthuset og fikk et tykt brev fra Volda. Du store tid! «Anna Sægrov har teki lærarprøva ved Volda lærarskule med dette utfall». Og så ei rekke med fine karakterer. Det svimlet for meg. Jeg la sammen brevet og hev meg på sykkel. Vel heime forstod jeg at jeg hadde fått eksamen og var godkjent lærerinne.

Under okkupasjonen kunne vi ikke søke lærerposter dersom vi ville være gode nordmenn. Ingen søkte posten på Hommersåk, så vidt jeg vet, og jeg ble værende der på usikre vilkår like til 1945. Min kollega og tidligere lærer fra folkeskolen var nazist. Han var nå min overordna. Så det var på mange måter en vanskelig tid. Han ba meg søke fast på vikariatet jeg hadde, da ville jeg få høyere lønn. Jeg var ikke alltid lydige mot han, men det gikk.

Krigen var slutt, og vi kunne endelig søke poster. Men stopp! Det var ikke nok med eksamenspapir og de vanlige attestene. Vi måtte ha attest på at vi hadde vist «fast nasjonal innstilling» under okkupasjonen. Slik attest fikk jeg av lærerinnen som jeg hadde arbeidet sammen med, og av prosten. Men skoledirektøren godkjente ikke tilsettingen. De eldre med ansiennitet skulle gå foran, som rett og rimelig var. For meg ble det nytt vikariat, nå på Bollestad i Gjesdal. I 1946 fikk jeg endelig fast stilling, ved Folkestad skole i Telemark, men jeg merket mer og mer at jeg hadde røttene i Rogaland.

SANDNESLÆRER 1948-1981

Nyttår 1948 kom jeg til Stangeland skole i Sandnes og ble i 14 år. Der trivdes jeg godt og fant meg vel til rette

med barn, kollegaer og foreldre. I 1949 og i 1959 tok jeg videreutdanning i håndarbeid og forming i Oslo.

Jeg begynte som regel med første klasse, og hadde dem i fire år. Jeg likte godt å ta imot nye elever i første klasse. Det var kjekt å se framgangen de gjorde det første året. Når de hadde hatt meg i fire år, syntes de det var bra å få en mann som lærer fra femte klasse.

Med spesialutdanning i forming og håndarbeid underviste jeg alle klassetrinn og framhaldsskolen i håndarbeid.

I 1962 flyttet jeg til Trones skole og var der til jeg gikk av i 1981.

Tross perioder med veik helse, trivdes jeg i skolen. Ja, det følte som rene medisinen å komme inn i klasseværelset.

De første årene hendte det at elevene forsnakket seg og tiltalte meg «mor». Og i mine siste skoleår ble

Gamle hender, skapende hender. Anna Sægrov hadde håndarbeid som spesialfelt og underviste i faget både i barne- og framhaldsskolen.

det gjerne «bestemor»! Det tok jeg som et godt tegn. Barna følte seg heime og trygge.

I etterkrigstiden var det vanskelig for enslige å skaffe seg egen bolig. Familiene ble prioritert. Jeg bodde til leie i en del år; først midt på 1960-tallet fikk jeg min egen. Vi var to venninner som fikk satt opp en tomannsbolig. Der trivdes jeg godt, med gangavstand til arbeidsplassen.

MØTTE VEGGEN

Yrket var inspirerende, elevene gilde, men likevel skulle jeg bli syk. I dag ville en sagt at jeg møtte veggen. Den gangen i siste halvdel av 1950-tallet var psykiske lidelser et vanskeligere tabu. Primærlegen min henviste meg til psykiater i Stavanger, og deretter ble det opphold på hvileheimen Lindum i Suldal. Videre gikk ferden til Bjørnegård psykiatriske klinikk i Asker. Navnet bak dette stedet var psykiateren Gordon Johnson. På denne tiden var samme mannen i ferd med å etablere Modum Bad Sanatorium. Modumanlegget ble offisielt tatt i bruk på nyåret 1958, og da var jeg blant de første som fikk stifte kjennskap med dette behandlingsstedet. Anlegget var i sin tid bygget opp av Røde Kors. Gordon Johnson tok over og ledet ombygging til psykiatrisk behandlingshjem. Sentralt i anlegget lå et sykehus. I skogen omkring var det mange små villaer, hver beregnet på tre pasienter. I slike små villaer har jeg bodd og hentet nye krefter.

Psykiske lidelser er jevnt over langvarige. I ettertid kommer tankene om at jeg nok burde hatt lengre sjuke-melding av hensyn til elevene. Det plager meg at jeg, tidvis, ikke var i stand til å gi elevene den gode under-visningen de hadde krav på.

Behandlingen jeg fikk utetter, har for meg vært ene-stående. Jeg fikk følge utbyggingen av Modum, har hatt mange, minnerike sommeropphold der. Vi her i distrik-tet etablerte vår egen Modumforening, med faste treff for oss med felles Modumopphold i bagasjen. Det er til styrke og inspirasjon.

TIDLIG UTE MED EGEN SCOOTER

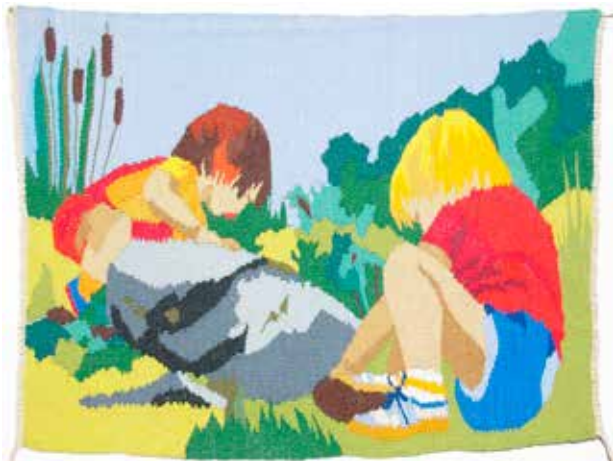
Jeg fikk polynevropati det første året jeg var pensjonist, bare 65 år. Da fikk jeg gangvansker, og det økte på. Den første tiden brukte jeg støtteparaply, slik som butikk-damen tilrådde, senere ble det stokk.

I 1987 så jeg et foto i Sunnhetsbladet. Jeg skrev til Plesner, som averterte, og spurte om pris og utstyr. Svaret kom, og så skrev de til slutt: «Vi anbefaler at du kontakter trygdekontoret.» Dermed tok jeg bildet med til trygdekontoret, og spurte om jeg fikk støtte hvis jeg kjøpte meg en scooter. «Ja, det har du rett på, bare kom med legeattest», var svaret.

Tre scootere til utprøving ble sendt opp i gårdsrom-met mitt. Den første var svær og hvit, så nesten ut som en sykebil, så stor var den. Men så valgte jeg en annen, og den var veldig grei. Senere har jeg fornyet scooter-parken, og blitt en trofast scooterbruker.

ALDERDOM

Det var forsommeren 2009 jeg forlot hjemmet. Til jeg var 93 år, var jeg selvhjulpen i egen leilighet, hadde riktignok vaskehjelp og rullator i minst ti år. To dager pr. uke var jeg i ett års tid på dagsenteret på Åse Bo- og aktivitetssenter. Det var en fin ordning å bli hentet

Anna Sægrov var glad i å lage bildehev. Denne hobbyen krevde både nøyaktighet og tålmodighet.

i bil og servert frokost så snart vi kom fram til senteret. Der var det aktiviteter, prat og middag med kaffe før vi returnerte for dagen.

Jeg var uheldig den forsommeren jeg var 93. Da brakk jeg en overarm og kom på sykehuset. Med det samme jeg kom dit, søkte jeg om å få komme til Åse bo- og aktivitetssenter. Egentlig trengte jeg ikke sykehusplass, men opptrening. I påvente av ledig kommunal omsorgsseng ble jeg liggende i fire uker. De syke føttene hadde ligget stille, de ville ikke bære meg lenger. Jeg kunne ikke gå. To og tre medhjelpere måtte til for å løfte meg ut av senga. Etterpå ble det tre måneder på Riskatun, med opptrening. Treningen hjalp. Nå trenger jeg en til å hjelpe meg med å stå opp, men heretter er jeg avhengig av rullestol. Og omsider ble det en ledig plass på Åse Bo- og aktivitetssenter.

Her kom jeg først til en somatisk avdeling, til et utrikelig rom. Dagligstua var stor. Her var mange svake og hjelpeløse mennesker. Jeg spurte om å få komme til en annen avdeling der det var eldre å prate med. Svaret var negativt. Men jeg gikk og spurte igjen, jeg. Etter noen lange uker og måneder ordnet det seg.

Nå bor jeg i Sansehagen, Åse Bofellesskap, i en moderne og passe stor leilighet tilknyttet Åse bo- og aktivitetssenter. Her er stue, soverom, bad, et lite kjøkken, til og med dør fra stuen ut i Sansehagen. Vi er bare sju stykker om felles spisestue, og alle er å snakke med. Her er det svært godt å være, og vi får all hjelp vi måtte trenge. Dette må være eldreomsorgens første klasse.

I dag har jeg hatt besøk av biblioteket og fått nye bøker. Jeg tar gjerne turen til Gann kirke når kirkekoret deltar. Da benytter jeg taxi og TT-kort, og fyller gladelig bilen opp med interesserte.

Ellers er jeg heldig som har mange nieser og nevøer, og ikke å forglemme tidligere kollegaer som stikker innom til en prat.

Livet, det har vært godt. Jeg er takknemlig, har levd mange år, har opplevd mye, men føler meg ikke gammel. Jeg er god i hodet, følger med i fjernsynet og leser avisen og bøker. Nå har jeg nettopp lest den tykke boka om spedalskkolonien nede ved Middelhavet.

Av og til var det litt tøft å være lærer, men for all del, det har vært mange, mange gilde år og fine, hensynsfulle unger.

I august 2011 sovnet Anna rolig inn i sengen sin i Sansehagen. Et langt liv fikk en verdig slutt.